DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO ŁUCKIEGO

T R E Ś Ć

CZERWIEC — 1933

Nr. 6 (101)

Rok X

ODEZWA

Do P. P. Inspektorów Szkolnych, Dyrektorów i Kierowników Szkół oraz Ogółu Nauczycielstwa w Okręgu.

W dniu 29 czerwca r. b. na terenie całej Rzeczypospolitej odbędzie się „Święto Morza”.

W dniu tym wszyscy obywatele Państwa Polskiego nietylko dać mają wyraz swych uczuć do morza, lecz i zamanifestować przed całym światem, że są organicznie związani z odwieczną polską Ziemią Pomorską i Morzem i — że żadna siła nie zdoła tej łączności rozerwać ani zmusić Państwo Polskie do wyrzeczenia się swych praw do Morza.

Wzywam Ogół Nauczycielstwa do wzięcia czynnego udziału w pracach Komitetów Święta Morza i dołożenia wszelkich starań, by uroczystość ta wypadła jak najbardziej okazale i była głębokim i istotnym wyrazem uczuć obywateli Rzeczypospolitej.

P. P. Dyrektorzy i Kierownicy Szkół przed zakończeniem roku szkolnego poinformują młodzież o znaczeniu Święta Morza, a tam, gdzie na to warunki pozwolą, wezwą ją do zgłoszenia się do szkoły w dniu 29-go czerwca w celu wzięcia udziału w zorganizowanej uroczystości.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *J. Firewicz.*

CZĘŚĆ URZĘDOWA.

46.

W sprawie warunków zakładania prywatnych kursów dla dorosłych.

Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. Nr. 32 z dnia 13 marca 1933 r. (I. Pol.-857/33).

Do czasu wydania do ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 343) rozporządzenia, które analogicznie do rozporządzenia z dnia 7. czerwca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 473) ureguluje całokształt zagadnień, związanych ze szkołami i innemi zakładami naukowemi, przeznaczonemi dla dorosłych, wyjaśniam w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych, co następuje:

1. O ile towarzystwa oświatowe mają w swoich statutach przewidziane zakładanie kursów dla dorosłych i organizować je będą wyłącznie dla swoich członków, nie wydając przytem jakichkolwiek świadectw, nie są obowiązane do stosowania się do przepisów ustawy o szkołach prywatnych z dnia 11 marca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 343). Wystarczy bowiem zawiadomienie przez te towarzystwa władz administracji ogólnej o otwarciu takich kursów.

2. O ile cytowane w pkcie 1 towarzystwa organizować będą systematyczne kursa dla dorosłych wogóle, wówczas Kuratorja Okręgów Szkolnych stosować będą do nich zgodnie z okólnikiem z dnia 19 października 1932 r. Nr. I-Pol.-3616/32 dotychczasową praktykę postępowania, przestrzegając jednak. by była ona zgodna z przepisami cytowanej ustawy o szkołach prywatnych, a zwłaszcza z postanowieniami art. 6. Nadzór pedagogiczny nad takiemi kursami sprawować będzie Kuratorjum, przekazując go wedle uznania właściwemu Inspektorowi Szkolnemu. Organizatorzy kursu będą podawali Kuratorjum do zatwierdzenia program kursów oraz do wiadomości czas i miejsce zajęć na kursach.

3. O ile cytowane w pkcie 1 towarzystwa organizować będą niesystematyczne kursy dla dorosłych wogóle, wówczas

wystarczy zawiadomienie władz administracji ogólnej o otwarciu takich kursów. W razie wątpliwości, czy dany kurs należy zaliczyć do systematycznych, rozstrzyga właściwe Kuratorjum Okręgu Szkolnego.

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
(—) *J. Jędrzejewicz.*

47.

W sprawie zaliczek na uposażenie.

Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. z dn. 27. III. 1933 r. Nr. BP-4233/33.

Nawiązując do okólnika Pana Prezesa Rady Ministrów z dnia 4 maja 1931 r. Nr. 6702/IV. Org., podanego do wiadomości i stosowania pismem okólnem z dnia 7 maja 1931 r. Nr. I. Prez. - 3557/31, oraz na podstawie okólnika Pana Prezesa Rady Ministrów z dnia 22 marca 1933 r. Nr. 42-2/5 zarządzam, co następuje:

Bezpośrednie władze służbowe po otrzymaniu prośby na zaliczkę winny zgodnie z p. III. powołanego wyżej okólnika zwracać szczególną uwagę, by okoliczności, uzasadniające przyznanie zaliczki i jej wysokości były udowodnione w sposób nie nasuwający wątpliwości. Prośby, bez odpowiednio wiarogodnego udokumentowania, nie powinny być przez te władze wogóle rozpatrywane, lecz zwracane bez rozpatrzenia, względnie do uzupełnienia według wymogów zarządzenia.

Ponadto zwracam szczególną uwagę na to, by zaliczki zwrotne były przyznawane jedynie w wyjątkowych wypadkach i tylko wtedy, jeżeli istnieje pewność racjonalności użycia zaliczki.

Zaliczka, użyta w sposób nieodpowiedni, znacznie pogarsza sytuację finansową danego funkcjonarjusza, obciążając jego uposażenie w ciągu dłuższego okresu czasu.

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
(—) *J. Jędrzejewicz.*

48.

W sprawie języka obrad Rad Pedagogicznych w gimnazjach hebrajskich.

Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 29. III 1933 r. (II. S. 666/33).

Ministerstwo wyjaśnia, że w szkołach średnich ogólnokształcących z niepolskim językiem nauczania — a zwłaszcza hebrajskim — można wymagać, by obrady Rad Pedagogicz-

nych odbywały się w obecności delegata władz szkolnych (Wizytatora) w języku polskim, oraz by protokóły były pisane w języku polskim i języku nauczania szkoły.

Podsekretarz Stanu (—) *K. Pieracki.*

49.

W sprawie utworzenia Komisji egzaminacyjnej dla nauczycieli religji mojżeszowej w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich.

Okólnik Min. W. R. i O. P. z dnia 23. XII. 1932 r. Nr. IV. NS-6045/32,

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 16 listopada 1926 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 9, poz. 127) ustanawiam przy Instytucie Nauk Judaistycznych w Warszawie Państwową Komisję egzaminacyjną dla kandydatów na nauczycieli religji mojżeszowej w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich państwowych i prywatnych.

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
w. z. (—) *Dr. B. Żongołłowicz.*

50.

W sprawie korespondencji urzędów zagranicznych R. P. z władzami i urzędami krajowemi.

Okólnik Min. W. R. i O. P. Nr. 77 z dnia 17. V. 1933 r. Nr. I Org-1021/19/33,

Ministerstwo Spraw Zagranicznych wydało zarządzenie z dnia 14 marca 1933 r. w sprawie korespondowania urzędów zagranicznych R. P. z władzami i urzędami oraz z osobami prywatnemi w kraju treści następującej:

„Korespondencja urzędów zagranicznych R. P. z osobami prywatnemi, jak również z instytucjami publicznemi i prywatnemi oraz z władzami i urzędami w kraju, nie wyłączając władz centralnych, winna się odbywać bezpośrednio z pominięciem Ministerstwa Spraw Zagranicznych we wszystkich sprawach indywidualnych, polegających na wykonywaniu obowiązujących przepisów.

W szczególności urzędy zagraniczne R. P. będą kierowały:

a) dokumenty stanu cywilnego, otrzymane w drodze międzynarodowej wymiany metryk — do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

b) Wyciągi z rejestrów karnych, nadesłane przez władze w kraju urzędowania — do Ministerstwa Sprawiedliwości.

c) Wnioski o wydobywanie dokumentów stanu cywilnego — do władzy administracyjnej I instancji, o wydobywanie innych dokumentów — do władzy, powołanej do wystawienia odnośnych dokumentów.

d) Dokumenty do legalizacji — do tego urzędu, który jako pierwszy powołany jest do legalizacji, przyczem w piśmie skierowanem do tego urzędu należy nadmienić, do jakich jeszcze innych władz dokument winien być przesłany do superlegalizacji.

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 1933 r.“

Podając powyższe do wiadomości, zarządzam, by wszystkie władze, urzędy i instytucje podległe zwracały się w sprawach indywidualnych bezpośrednio do właściwych urzędów zagranicznych z pominięciem Ministerstwa Spraw Zagranicznych — o ile istniejące umowy i przepisy (jak np. rozporządzenie z dn. 29 grudnia 1932 r. w sprawie doręczenia pism sądowych osobom zamieszkałym zagranicą, Dz. U. R. P. Nr. 118 poz. 974) nie przewidują innej drogi.

Wyjątek stanowi również korespondencja, przeznaczona dla urzędów zagranicznych R. P. na terytorjum Związku Socjalistycznych Republik Sowieckich, którą należy przesyłać za pośrednictwem Ekspedytu kurjerskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych, adresując kopertę jak następuje:

„Do Ministerstwa Spraw Zagranicznych w Warszawie dla Ambasady (Poselstwa, Konsulatu) R. P. w . . .“

Podsekretarz Stanu (—) *Kazimierz Pieracki.*

51.

W sprawie wykonania art. 4 ustawy z dnia 18. marca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 239).

Okólnik Kurat. Okr. Szk. Łuckiego z dnia 31. V. 1933 r. (Nr. BP-6808/33).

Do P. P. Inspektorów Szkolnych, Dyrekcyj i Kierownictw Państwowych i Prywatnych Szkół Średnich Ogólnokształcących, Zakładów Kształcenia Nauczycieli i Szkół Zawodowych w Okręgu.

W związku z zarządzeniem Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 19 kwietnia 1933 r. Nr. BP — 5294/33, Kuratorjum podaje do wiadomości i wykonania wyciąg z okólnika Ministerstwa Skarbu z dnia 12 kwietnia 1933 r. Nr. D. I — 19025 (Em)33 w sprawie wykonania art. 4 ustawy z dnia 18 marca 1932 r. (Dz. U. Rz. P. Nr. 26, poz. 239):

§ 1.

„Kto jest obowiązany do zgłaszania.

Do zgłaszania swych praw emerytalnych z tytułu służby w państwach zaborczych są obowiązani wszyscy stali i prowizoryczni funkcjonarjusze państwowi oraz zawodowi wojskowi, którzy przed wstąpieniem na służbę w Państwie Polskiem pełnili w państwach zaborczych służbę, podlegającą zaliczeniu do wysługi emerytalnej w myśl art. 81 i 84 ustawy emerytalnej z dn. 11 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. z 1931 r. poz. 380) i pozostawali w służbie w dniu 1 kwietnia 1932 r. t. j. w dniu wejścia w życie pomienionej ustawy z 18 marca 1932 r., bądź też zostali do niej przyjęci po dniu 1 kwietnia 1932 r., ale przed dniem 1 stycznia 1934 r.

Obowiązek zgłoszenia ciąży również na funkcjonarjuszach państwowych, zawieszonych w służbie oraz pozostających w stanie nieczynnym (rozporządzalności) lub na urlopie bezpłatnie nieczynnym (rozporządzalności) lub na urlopie bezpłatnym.

Obowiązek zgłoszenia praw dotyczy funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych, ubiegających się o doliczenie służby, wspomnianej w ustępie pierwszym, bez względu na to, czy służbę tę zgłaszali już kiedykolwiek, czy to w szczególności przy sposobności ustalenia dodatku za wysługę lat na zasadzie ustaw uposażeniowych z 13 lipca 1920 r. lub na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 22 marca 1928 r., czy też przy sposobności wypełniania arkuszy spisowych na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z 4 listopada 1932 r., czy wreszcie ubiegając się w swoim czasie o ustalenie wysługi emerytalnej w czasie czynnej służby państwowej.

Funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych, którzy pełnili służbę w państwach zaborczych, nie zwalnia od obowiązku zgłoszenia tej służby okoliczność, że jest ona odnotowana w wykazie służbowym, a odpowiednie dokumenty znajdują się w aktach osobowych, gdyż sam fakt posiadania przez władzę dokumentów czy ich odpisów, stwierdzających służbę funkcjonarjusza państwowego lub zawodowego wojskowego w państwie zaborczem, nie czyni zadość wymaganiom art. 4 ustawy z 18 marca 1932 r., artykuł ten bowiem wymaga kategorycznie zgłoszenia praw, posiadanie zaś dokumentów może tylko uwalniać interesowaną osobę od obowiązku ponownego przedkładania dowodów, ale samo przez się nie stanowi zgłoszenia.

§ 2.

Kto nie jest obowiązany do zgłaszania.

Nie tracą swych praw z tytułu służby w państwach zaborczych, mimo niezgłoszenia tych praw osoby, z któremi sto-

sunek służbowy został lub zostanie rozwiązany przed dniem 1 stycznia 1934 r.

Również nie są obowiązane do zgłaszania swych praw z tytułu służby w państwach zaborczych osoby, z któremi przed dniem 1 kwietnia 1932 r. rozwiązano stosunek służbowy, a następnie przyjęto je ponownie do służby (reaktywowano), jeżeli przy poprzedniem rozwiązaniu stosunku służbowego przyznano im zaopatrzenie emerytalne, zaliczając do wysługi służbę zaborczą.

§ 3.

Co winno zawierać zgłoszenie.

W zgłoszeniu należy podać: w jakiem państwie zaborczem, w jakich działach służby i urzędach i na jakich stanowiskach była pełniona zgłoszona służba, oraz na jakich dokumentach opiera się zgłoszenie; w zgłoszeniu należy również wskazać dokładne daty rozpoczęcia i ukończenia danej służby. Zgłoszenia, nie odpowiadające tym warunkom, nie będą rozpatrywane. Prawa emerytalne z tytułu służby w państwach zaborczych będą rozpatrywane tylko w zakresie zgłoszenia, niezgłoszenie przeto jakiegoś okresu służby uniemożliwi następnie zaliczenie go do wysługi emerytalnej, nawet gdyby okres ten był odnotowany w wykazie służbowym i udowodniony znajdującemi się w aktach lub złożonemi przy zgłoszeniu dokumentami.

§ 4.

Udowodnianie zgłaszanych praw.

Wraz ze zgłoszeniem winno nastąpić udowodnienie praw z tytułu służby w państwach zaborczych przez złożenie oryginalnych dokumentów, lub ich urzędowych odpisów, stwierdzających daną służbę, w braku zaś tych dokumentów — przez złożenie pisemnego zeznania co najmniej dwóch wiarogodnych świadków, którzy ze zgłaszającym pozostawali równocześnie na służbie w tym samym urzędzie lub oddziale; własnoręczność podpisów świadków powinna być urzędowo potwierdzona.

Jeżeli natomiast potrzebne dowody zgłaszanej służby znajdują się już w aktach osobowych, wystarczy powołać się na nie.

§ 5.

W jakim terminie należy zgłaszać swe prawa i składać dokumenty.

Zgłoszenie praw winno nastąpić w nieprzekraczalnym terminie przed dn. 1. stycznia 1934 r. Po tym dniu nie będą również przyjmowane żadne dodatkowe ani uzupełniające zgło-

szenia. Niezgłoszenie w tym terminie powoduje bezwzględnie utratę prawa do zaliczenia służby zaborczej do wysługi emerytalnej.

Udokumentowanie zgłoszenia winno nastąpić w zasadzie również przed dniem 1 stycznia 1934 r. Przekroczenie jednak tego terminu może być wyjątkowo uwzględnione, jeżeli samo zgłoszenie praw zostało dokonane przed dn. 1 stycznia 1934 r., a opóźnienie w złożeniu dokumentów zostało wywołane okolicznościami niezależnemi od woli zgłaszającego. W żadnym jednak przypadku dokumenty nie mogą być składane po dniu 31 grudnia 1935 r.

§ 6.

Dokąd należy wnosić zgłoszenia.

Zgłoszenia wraz z dokumentami należy wnosić do swych bezpośrednich władz przełożonych.

§ 10.

Odwołania.

Odwołania od orzeczeń władz skarbowych II instancji do Ministerstwa Skarbu powinny być wnoszone za pośrednictwem tej władzy, która zgodnie z par. 8 jest powołana do uskutecznienia czynności wstępnych. Władza ta dołącza do odwołania odpowiednie akta i przesyła je właściwej władzy skarbowej celem przedstawienia odwołania Ministerstwu Skarbu do rozstrzygnięcia.

Wniesienie jednak przez interesowaną osobę odwołania wprost do władzy skarbowej z pominięciem wskazanego wyżej trybu postępowania nie może pociągać za sobą dla tej osoby żadnych ujemnych skutków prawnych".

Z powyższem zarządzeniem winni zapoznać się wszyscy funkcjonarjusze państwowi w Okręgu Szkolnym, przystąpić do natychmiastowego kompletowania dowodów służby zaborczej, o zaliczenie której mają zamiar ubiegać się i przedłożyć je przy odnośnem zgłoszeniu swym bezpośrednim Władzom Przełożonym.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *J. Firewicz.*

52.

W sprawie organizacji roku szkolnego 1933/34 w państwowych szkołach zawodowych.

Okólnik Kurat. Okr. Szk. Łuckiego z dnia 29. V. 1933 r. Nr. III-8342/33.

Kuratorjum podaje do wiadomości i zastosowania się główne wytyczne co do organizacji roku szkolnego 1933/34 i rozplanowania zajęć w poszczególnych typach państwowych szkół zawodowych.

I. Szkoły techniczne typu zasadniczego i wyższego (szkoły przemysłowe), szkoły mistrzów maszynowych i budowlanych, szkoły nadzorców drogowych.

Zgodnie z postanowieniem Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 6. XII. 1932 r. Nr. III. TP-5162/32 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. z dnia 31. XII. 1932 r. Nr. 9, poz. 110) organizacja roku szkolnego 1933/34 w wymienionych szkołach pozostaje dotychczasowa, jak to dodatkowo wyjaśnia okólnik Nr. 26 z dnia 8 marca 1933 r. Nr. III. TP-1476/33.

Celem przygotowania przejścia z obecnego ustroju szkół zawodowych na nowy, oparty na ustawie z dnia 11 marca 1932 r., wydane zostały zarządzenia odnośnie zawieszenia już z początkiem roku szk. 1933/34 przyjmowania kandydatów na I kursy niektórych szkół technicznych względnie wydziałów w tych szkołach.

Egzaminy sprawdzające (wstępne), przejściowe i końcowe odbywać się będą na zasadach i w terminach dotychczasowych.

II. Szkoły rzemieślniczo-przemysłowe.

Męskie. Obowiązuje co do rozplanowania czynności zarządzenie z dnia 27 kwietnia 1931 r. Nr. III. T-2803/31. Wskutek przesunięcia początku feryj letnich na dzień 16-go czerwca zgodnie z § 4 rozporządzenia Ministra z dnia 18. XI. 1932 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. z dnia 1. XII. 1932 r. Nr. 8, poz. 99) terminy wymienionego wyżej rozplanowania czynności ulegną przesunięciu wstecz o dwa tygodnie, a mianowicie:

Okresy całodziennej pracy warsztatowej w kl. III w miesiącu maju, zaś w kl. I i II:

a) w szkołach, w których warsztaty szkolne mogą pomieścić wszystkich uczniów jednocześnie, całodzienna praca warsztatowa trwa od dnia 15 maja do dnia 15 czerwca, ferje wakacyjne od dnia 16 czerwca do dnia 19 sierpnia włącznie;

b) w szkołach, w których praca warsztatowa odbywa się dla braku miejsca na dwie zmiany, pierwsza zmiana prowadzi zajęcia całodzienne od dnia 15 maja do dnia 15 czerwca, a ferje wakacyjne trwają od dnia 16 czerwca do dnia 19 sierpnia; druga zmiana ma wyznaczone wakacje od dnia 15 maja do dnia 15 lipca, a pracę warsztatową od dnia 16 lipca do dnia 15 sierpnia.

Zakończenie nauki teoretycznej dla kl. III przypada na dzień 30 kwietnia, dla kl. I i II na dzień 14 maja.

W szkołach, w których odbywać się będą egzaminy czeladnicze, rezerwuje się na nie czas od dnia 7 do dnia 15 czerwca.

Zastrzeżenie, dotyczące okresu przerwy od daty zakończenia całodziennej pracy warsztatowej do daty egzaminów czeladniczych, przytoczone w zarządzeniu z dnia 27 kwietnia 1931 r. Nr. III. T-2803/31, pozostaje w mocy.

Egzaminy sprawdzające (wstępne) dla kandydatów do szkoły powinny odbyć się zasadniczo w okresie od dnia 16 czerwca do dnia 20 czerwca włącznie.

W wypadkach wyjątkowych mogą dyrekcje szkół, za zezwoleniem Kuratorjum, zarządzić również egzaminy sprawdzające w terminie od dnia 17 do dnia 20 sierpnia.

Żeńskie: Zajęcia teoretyczne dla kl. III mają być zakończone w dniu 24 maja dla kl. I i II — w dniu 31 maja.

Okres od dnia 1 do 15 czerwca t. j. do zakończenia roku szkolnego (zgodnie z rozporządzeniem Ministra z dnia 18. XI. 1932 r.) przeznacza się na zajęcia warsztatowe dla klas I i II oraz na przeprowadzenie egzaminów przejściowych.

Okres od dnia 29 maja do dnia 7 czerwca włącznie przeznacza się na egzaminy końcowe dla klas III.

Egzamin czeladniczy należy przeprowadzić w czasie od dnia 7 do dnia 15 czerwca.

Egzamin wstępny dla kandydatek do szkoły należy zarządzić w okresie od dnia 16 do dnia 20 czerwca i w razie dodatkowych zgłoszeń zaraz po wakacjach letnich.

Egzaminy przejściowe i końcowe winny być prowadzone zgodnie z przepisami, obowiązującemi w latach poprzednich.

III. Szkoły handlowe i gospodarcze.

We wszystkich szkołach handlowych i gospodarczych obowiązuje rozporządzenie z dnia 18. XI. 1932 r. o organizacji roku szkolnego.

Egzaminy sprawdzające (wstępne) powinny być zarządzone w czasie od dnia 16 do dnia 20 czerwca, w razie zaś potrzeby dodatkowo w okresie powakacyjnym od dnia 17 do dnia 20 sierpnia.

IV. Szkoły rolnicze i ogrodnicze.

Typ szkoły i długość kursu nauki	Początek roku szkolnego	Zakończenie roku szkolnego	Uwagi
Niższe szkoły rolnicze żeńskie:			
11 miesięczne	15. XI.	15. X.	nauka trwa bez przerwy
6 „	„	15. IV.	„ „ „ „

Typ szkoły i długość kursu nauki	Początek roku szkolnego	Zakończenie roku szkolnego	Uwagi
Niższe szkoły rolnicze męskie:			
11 miesięczne	15. I.	15. XII.	Nauka trwa bez przerwy
1½ roczne	15. XI.	15. IV.	Nauka trwa bez przerwy przez 1½ roku
2 letnie	15. I.	15. XII.	przerwa pomiędzy 15. XII. i 15. I.
3-letnie [1])	2. IX.	15. VI.	W przerwie praktyka w gospodarstwie szkolnem
2-zimowe [2])	1. XI.	1. IV.	Obecnie 3-semestralne, 2-zimowe
5-miesięczne	15. XI.	15. IV.	Nauka trwa bez przerwy
Średnie szkoły ogrodnicze:			
	20. VIII.	15. VI.	W okresie od 16. VI. do 15. VII. i od 16. VII. do 20. VIII. winni uczniowie kursów I-go i II-go odbywać praktyki letnie w ogrodzie szkoln. grupami na zmianę po ½ klasy I-ej i II-ej.
Średnie szkoły rolnicze:			
	20. IX.	15. VI.	W okresie od 16. VII. do 16. IX. winni uczniowie kursu I-go i II-go odbywać praktykę w gospodarstwie obcem lub szkolnem.

W wypadku, gdy ilość kandydatów do państwowych szkół zawodowych, którzy złożą egzamin sprawdzający na kurs (do klasy) I, przekroczy znacznie liczbę wolnych miejsc w klasie, dyrekcje szkół powinny wystąpić do władz szkolnych w sprawie zezwolenia na otwarcie równoległych oddziałów kursów (klas) najpóźniej do dnia 5. IX. 1933 r.

W tym względzie należy się stosować do postanowień zarządzenia z dnia 9. VII. 1931 r. Nr. I-5428/31.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *J. Firewicz.*

---

[1]) W czasie przerwy uczniowie są zwalniani na 1—2 tygodniowe urlopy do domu.

[2]) W szkołach 3-semestralnych 2 zimowych nauka szkolna trwa 2 zimy — 15.XI. — 15. IV., resztę czasu trwa nauka w gospodarstwach uczniów.

53.
Przyjmowanie i zwalnianie służby szkolnej w publicznych szkołach powszechnych.

Okólnik Kurat. Okr. Szk. Łuckiego z dnia 2. VI. 1933 r. Nr. I-6646/33.

W celu uregulowania sprawy przyjmowania i zwalniania służby szkolnej w publicznych szkołach powszechnych na terenie podległego mi Okręgu Szkolnego polecam kierownictwom szkół zastosowanie się do wskazań, zawartych w podanem niżej zarządzeniu P. Wojewody Wołyńskiego.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *J. Firewicz.*

„Odpis"

Wojewoda Wołyński Nr. SAO-8. Przyjmowanie i zwalnianie służby szkolnej. Łuck, dnia 24 kwietnia 1933 r. Do Panów Przewodniczących Wydziałów Powiatowych i Panów Burmistrzów miast: Kowla, Łucka i Równego.

Z nadesłanych mi sprawozdań przez Panów w przedmiotowej sprawie wynika, że tryb postępowania przy przyjmowaniu i zwalnianiu służby szkolnej nie jest jednolity nietylko w stosunku do powiatów, ale i nawet na terenie jednego powiatu względnie jednej gminy, wobec czego powstają zatargi i różne nieporozumienia pomiędzy władzami szkolnemi a organami związków komunalnych.

Celem usunięcia tego stanu na przyszłość wyjaśniam, co następuje:

W myśl postanowienia art. 50 rozporz. K. G. Z. W. o ustawie miejskiej (Dz. U. R. W. Nr. 12, poz. 99) przyjmowanie i zwalnianie pracowników miejskich należy do kompetencji Burmistrza miasta, zaś w myśl art. 55 i 56 rozp. K. G. Z. W. o samorządzie gminnym (Dz. Urz. Z. C. Z. W. Nr. 21, poz. 215/ z r. 1919) takaż kompetencja w gminach wiejskich należy do Zarządów gminnych.

Ze względu na to, że służba szkolna winna być zaliczona do pracowników gmin wiejskich wzgl. miejskich, tryb postępowania przy przyjmowaniu względnie zwalnianiu tej kategorji pracowników komunalnych winien być oparty na ogólnych zasadach, zaznaczonych wyżej.

Udzielanie zaś kierownikom szkół powszechnych ryczałtowych kwot na wydatki, związane z wynajęciem obsługi, jest niedopuszczalne z następujących względów:

W razie powstania nieporozumień względnie zatargów w sprawie wynagrodzenia za pracę lub ubezpieczeń socjalnych pomiędzy służbą szkolną a pracodawcą, za pracodawcę będzie prawnie zawsze uważany odnośny związek komunalny,

a nie kierownik szkoły, wobec czego dany związek komunalny może być narażony na straty materjalne, o ile kierownik zaniedba obowiązków, nakładanych przez poszczególne ustawy na pracodawcę tem bardziej, że kierownik szkoły, jako funkcjonarjusz państwowy, jest podległy li tylko władzom szkolnym i odpowiada służbowo tylko za sprawy, zlecone mu do wykonania przez te władze.

Jednakowoż przy przyjmowaniu względnie zwalnianiu służby szkolnej należy zasięgnąć opinji kierownika szkoły, przyczem opinja ta winna być zawsze respektowana przez Zarządy gmin oraz należy uświadamiać służbę szkolną, że kierownik szkoły jest bezpośrednim jej przełożonym i może żądać od Zarządu gminy usunięcia służby szkolnej z zajmowanego stanowiska w wypadkach nienależytego pełnienia obowiązków służbowych.

Panowie Przewodniczący wydadzą stosowne zarządzenia Zarządom gmin wiejskich i miejskich.

Wojewoda w/z. (—) *Godlewski* wicewojewoda.

54.

Harcerski kurs dla nauczycieli szkół powszechnych Okręgów Szkolnych-Łuckiego i Lubelskiego.

Okólnik Kurat. Okr. Szk. Łuckiego z dnia 20. V. 1933 r. Nr. I. WF-7937/33.

Wślad za pismem z dnia 1. V. 33 r. Nr. 6707/33 okólnik Kur. Nr. 23 (komunikaty Dz. Urz. K. O. S. Nr. 5) powiadamiam, iż Ministerstwo decyzją z dnia 8-go maja 1933 r. Nr. I W. F. 1699/33 powierzyło dodatkowo Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego zorganizowanie wakacyjnego Kursu harcerskiego dla nauczycieli szkół powszechnych z Okręgów Szkolnych Łuckiego i Lubelskiego.

Kurs odbędzie się w Wólce Profeckiej (w okolicy Puław) w czasie od 27 lipca do 16. sierpnia 1933 r.

Program kursu obejmuje zaznajomienie uczestników:

a) z psychologicznemi podstawami harcerstwa i jego pedagogicznemi wartościami z uwzględnieniem zastosowania metod harcerskich w ogólnem wychowaniu szkolnem,

b) z obozownictwem, prowadzeniem wycieczek i typowemi ćwiczeniami skautowemi,

c) z prowadzeniem gromad i drużyn harcerskich w szkole

Wpisowe na kurs wynosi 20 zł., opłata za pobyt w obozie wraz z pełnem utrzymaniem 35 zł. Koszta przejazdu ponoszą uczestnicy, przyczem grupy od ośmiu wzwyż mogą korzystać z rozkazów wyjazdu, na podstawie których opłacają

bilet według taryfy wojskowej, t. j. około 20 proc. normalnej ceny biletu.

Ubiegający się o przyjęcie na kurs prześlą drogą służbową w terminie do dnia 25 czerwca b. r. zgłoszenie do Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego oraz przekazem pocztowym kwotę 20 zł. jako wpisowe.

Zgłoszenie powinno zawierać następujące dane:

a) imię, nazwisko, adres, rok urodzenia, wyznanie, stanowisko służbowe,

b) czy zgłaszający się pracował w harcerstwie, jeśli tak, to należy podać krótki przebieg służby, czy pełni obowiązki opiekuna drużyny harcerskiej, czy brał udział w obozach, kolonjach, w jakich i w jakim charakterze,

c) czy odbył służbę wojskową, ew. czy przeszedł przysposobienie wojskowe,

d) deklarację osobistą według następującego wzoru:

Deklaracja osobista.

Zobowiązuję się w razie przyjęcia mnie na Kurs harcerski dla nauczycieli szkół powszechnych, organizowany przez Kuratorjum Okręgu Szkolnego. . . . . .

a) przybyć punktualnie do obozu i pozostać do ukończenia kursu,

b) wpłacić w dniu przybycia kwotę 35 zł. tytułem zwrotu kosztów za utrzymanie,

c) poddać się regulaminowi kursu,

d) przywieźć ze sobą wymagane wyekwipowanie,

e) brać udział w pracy harcerskiej na terenie szkół.

(podpis)

Kandydaci, przyjęci na kurs, otrzymają szczegółowe informacje, oraz wskazówki w sprawie przejazdów.

Wyekwipowanie uczestników: koc, siennik, prześcieradło pod koc i na łóżko, bielizna osobista, przybory toaletowe i do czyszczenia, plecak, pantofle, spodeńki lekkoatletyczne, kostjum kąpielowy, koszula (barwy khaki), spodeńki harcerskie, obuwie wycieczkowe, przybory do jedzenia.

Pożądane jest zapoznanie się przed przybyciem do obozu z następującemi książkami: Dr. Wł. Szczygieł: „Harcerskie obozy nauczycielskie“, E. Piasecki: „Harce młodzieży polskiej“, Phillips: „System zastępowy“, A. Kamiński: „Antek Cwaniak“, „W gromadzie zuchów“, praca zbiorowa pod redakcją T. Zwolakowskiej, oraz jedną z książek, traktujących o wychowaniu: Baley: „Psychologja wieku dojrzewania, Warszawa 1932, Bovet: Psychoanaliza a wychowanie, Warszawa 1927, Bovet: Instynkt walki, Warszawa 1930, Seweryn: Wychowanie

obywatelsko-państwowe, Warszawa 1932, Dr. Kuchta: Dziecko-włóczęga, Arct M. Warszawa, 1933.

Doceniając znaczenie kursu dla należytego rozwoju pracy harcerskiej na terenie Okręgu, proszę P. P. Inspektorów o zachęcanie nauczycielstwa do wzięcia udziału w kursie.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *J. Firewicz.*

55.

W sprawie jednolitego ubioru młodzieży państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących, zakładów kształcenia nauczycieli oraz szkół zawodowych.

Okólnik Kurat. Okr. Szk. Łuckiego z dnia 1. VI. 1933 r. Nr. O-8926/33.

Zwracam uwagę Dyrekcyj szkół państwowych na rozporządzenie Pana Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 27 marca 1933 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 3, z dnia 30. IV. 1933 r. poz. 50) w sprawie jednolitego ubioru młodzieży państwowych szkół średnich ogólnokształcących, państwowych zakładów kształcenia nauczycieli, oraz państwowych szkół zawodowych i polecam ściśle zastosować się do § 11 wymienionego zarządzenia.

Dyrekcje szkół prywatnych zwrócą uwagę na zarządzenie Pana Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 27 marca 1933 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 3, z dnia 30. IV. 1933 r. poz. 51) w sprawie ubioru młodzieży prywatnych szkół średnich ogólnokształcących, prywatnych zakładów kształcenia nauczycieli oraz prywatnych szkół zawodowych, — celem stopniowego wprowadzenia w życie przytoczonego zarządzenia.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *J. Firewicz.*

56.

Dwumiesięcznik „Kultura Pedagogiczna".

Okólnik Kurat. Okr. Szk. Łuckiego z dnia 24. V. 1933 r. Nr. O-6977/33.

W ostatnich czasach ukazał się Nr. 1 „Kultury Pedagogicznej" czasopisma, wydanego z zasiłku Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, a poświęconego wyłącznie nowoczesnym zagadnieniom pedagogicznym wogóle, a polskim w szczególności.

Ministerstwo zaprenumerowało to pismo dla Kuratorjów, państwowych szkół średnich ogólnokształcących, państwo-

wych zakładów kształcenia nauczycieli i inspektoratów szkolnych.

Potwierdzenie odbioru każdego zeszytu winny szkoły i inspektoraty przesyłać do Kuratorjum.

Ponieważ jest rzeczą pożądaną, by ogół nauczycielstwa zapoznał się z „Kulturą Pedagogiczną", przeto Kuratorjum zwraca uwagę publicznym szkołom powszechnym i szkołom prywatnym na istnienie tego pisma i zachęca jednocześnie do prenumeraty.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *J. Firewicz.*

57.

W sprawie wędrownych handlarzy, ajentów, przedstawicieli i impresarjów.

Okólnik Kurat. Okr. Szk. Łuckiego z dnia 22. IV. 1933 r. Nr. O-6512/33.

Do P. P. Inspektorów Szkolnych, Dyrektorów i Kierowników Szkół w Okręgu.

Doszło do mojej wiadomości, że instytucje szkolne nachodzą wszelkiego rodzaju wędrowni handlarze, ajenci, przedstawiciele firm i wydawnictw, impresarja i t. p., którzy swą natarczywością, a niekiedy i groźbą, powołując się na rzekome polecenie władz lub wpływowych osób, zmuszają P. P. Inspektorów i Dyrektorów do kupna ich artykułów, podpisywania umów, zobowiązań, prenumerat i t. d. względnie żądają zorganizowania dla nich w szkołach imprez dochodowych.

Przypominam, że okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. z dn. 6. V. 1931 r. Nr. I. Prez-3249/31 (Dz. U. Kuratorjum Okr. Szk. Woł. Nr. 8, poz. 87) nietylko zabrania w urzędach uprawiania handlu, lecz i kupna artykułów u handlarzy wędrownych.

W związku z wypadkami szantażu, jakie miały miejsce na Wołyniu, polecam unikać zawierania umów lub podpisywania zobowiązań z ajentami i przedstawicielami firm i wydawnictw i w żadnym wypadku nie wpłacać na ich ręce należności.

Polecam również nie wpuszczać do szkół bez zezwolenia Kuratorjum nieznanych impresarjów, recytatorów, sztukmistrzów, magików i t. p. O wszystkich wydawnictwach, jak również i o imprezach, godnych uwagi, względnie poleconych przez Ministerstwo, Kuratorjum zamieszcza komunikaty w Dzienniku Urzędowym.

W celu uniknięcia nieporozumień oraz pretensyj firm i wydawnictw zalecam zamówienia ściśle dostosowywać do realnych możliwości budżetu urzędu, względnie szkoły, a należności wpłacać bezpośrednio do firmy lub za pośrednictwem P. K. O.

Jednocześnie podaję do wiadomości w związku z okólnikiem Pana Ministra W. R. i O. P. z dn. 7. IV. 1932 r. Nr. I. Org.-5131/32 (Dz. Urz. Kuratorjum O. S. Woł. Nr. 5, poz. 48), że wszelkie zalecenia, które ewentualnie ukazały się poprzednio z pominięciem Dziennika Urzędowego, nie mogą obowiązywać na przyszłość.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *J. Firewicz.*

58.

W sprawie stosowania wapna chlorowanego.

Okólnik Kurat. Okr. Szk. Łuckiego z dnia 18. V. 1933 r. Nr. O-7282/32.

W związku ze zbliżającym się okresem większego nasilenia chorób zakaźnych, winien się wzmocnić nadzór nad stanem sanitarnym wsi i miast Wołyńskich, a w szczególności należy się potroszczyć o należyte usuwanie wszelkich odpadków i o odkażanie ustępów szkolnych oraz zbiorników nieczystości.

Z dniem 1. maja 1933 r. wchodzi również w życie regulamin sanitarno-porządkowy, oparty na rozporządzeniu Nacz. Nadzw. Komisarza do Spraw Walki z Epidemjami z dnia 10. VI. 1921 r. w przedmiocie utrzymania porządku sanitarnego wsi i miast, a nakładający na mieszkańców obowiązek odkażania wyżej wymienionych miejsc 2 proc. rozczynem podchlorowym wapna (wapno bielące, wapno chlorowane).

Środki represyjne władz administracji ogólnej nie osiągną właściwego skutku i nie poprawią rażących zaniedbań pod względem sanitarno-higjenicznym na Wołyniu bez przeprowadzenia szerokiej akcji ustawicznego uświadamiania mieszkańców, że obowiązkiem każdego jest, by dla dobra własnego i ogółu, zaopatrzył się w zapas odpowiedniego wapna odkażającego, gdyż tylko w ten sposób będzie można skutecznie zapobiec wszelkim zakaźnym chorobom i epidemjom zwłaszcza, że wapno to na wypadek ewentualnej potrzeby ma również olbrzymie znaczenie jako środek obrony przeciwgazowej.

Uznając akcję uświadamiania ludności w poruszonej sprawie za konieczność państwową i społeczną, wzywam Dyrekcje i Kierownictwa wszystkich szkół o wciągnięcie do wspomnianej akcji również i młodzieży szkolnej, oraz do zaznajomienia jej ze znaczeniem wapna chlorowanego (przeciwiperytowego), tak w czasie pokoju, jak i na wypadek wojny.

Panowie Inspektorowie Szkolni zatroszczą się, aby w gminnych budżetach szkolnych znalazły się odpowiednie kwoty na nabycie wapna odkażającego dla potrzeb publicznych szkół powszechnych.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *J. Firewicz.*

KOMUNIKATY.

„Gawędy i przemówienia harcerskie”.

Staraniem Redakcji „Na Tropie“ ukazały się w druku Gawędy i Przemówienia Harcerskie, Przedwodniczącego Związku Harcerstwa Polskiego, dr. Michała Grażyńskiego. Zbiór gawęd i przemówień przedstawia w jasnem świetle szereg zasadniczych zagadnień życia harcerskiego oraz ujmuje z harcerskiego punktu widzenia wiele spraw aktualnych. Książka dzieli się na cztery części: I. Harcestwo na drodze rozwoju, II. Idea współżycia międzynarodowego, III. Harcerstwo polskie zagranicą. IV. Na marginesie bieżącego życia.

Gawędy i Przemówienia Harcerskie dr. M. Grażyńskiego są do nabycia w cenie 2 zł w Administracji „Na Tropie“, Katowice, ul. Szafranka; Konto P. K. O. 305.330.

Zniżki przy przejazdach statkami Polskiej Żeglugi Rzecznej „Vistula”.

Ministerstwo Komunikacji zawiadamia, że Polska Żegluga Rzeczna „Vistula“ w celu rozwoju ruchu turystycznego na Wiśle od dnia 15 maja br. przyznaje wszystkim urzędnikom państwowym, upoważnionym do korzystania z legitymacyj urzędniczych, zniżkę indywidualną w wysokości 30 proc. normalnych taryf osobowych przy przejazdach statkami „Vistuli“.

Obraz propagandowy „Symbol Polskiego Morza”.

Kuratorjum komunikuje, że Zarząd Główny Ligi Morskiej i Kolonjalnej, w celu wzmożenia propagandy morskiej, wydał obraz propagandowy według projektu prof. Tadeusza Pruszkowskiego, pod nazwą „Symbol Polskiego Morza“.

Obraz wykonany jest w 6-ciu kolorach w rozmiarach 35×50 cm. na kartonie bezdrzewnym, nadającym się do bezpośredniego zawieszenia na ścianie, jak również do oprawienia w ramy.

Cena za 1 egzemplarz wynosi 1 złoty.

Zamówienia kierować należy do Zarządu Głównego Ligi Morskiej i Kolonjalnej w Warszawie, Nowy Świat 35, III p.

Wykaz złożonych kwot na budowę szkoły im. Legjonów do dnia 25 maja 1933 r.

		zł	gr
1.	Saldo na dzień 1 maja 1933 r. (Dz. U. Nr. 5 z 1933 r.)	2.960 zł	10 gr
2.	Szkoła Powszechna w Nowej Wyżwie, pow. Kowel	2 „	— „
3.	Zarząd Ogniska Kol. Przysp. Wojsk. w Kowlu	8 „	10 „
4.	Szkoła Powszechna w Szajnie, pow. Kowel	3 „	— „
5.	„ „ w Makowiczach, pow. Kowel	3 „	— „
6.	„ „ w Zabrodziu, pow. Kowel	2 „	— „
7.	Kisiel Kazimierz Ośmigowicze, pow. Kowel	1 „	— „
8.	Szkoła Powszechna w Litynie, pow. Kowel	5 „	— „
9.	„ „ w Sitowicach, pow. Kowel	1 „	20 „
10.	„ „ w Woronie, pow. Kowel	2 „	21 „
11.	Szewczyk Marcin w Siekuniu, pow. Kowel	1 „	50 „
12.	Szkoła Powszechna w Sobiatyniu pow. Kowel	1 „	20 „
13.	„ „ w Gradysku, pow. Kowel	2 „	— „
14.	„ „ w Poczapach, pow. Luboml	2 „	05 „
15.	„ „ w Hucie, pow. Kowel	2 „	15 „
16.	Cybulska Anna Wierzbiczno, pow. Kowel	2 „	50 „
17.	Szkoła Powszechna w Popowiczach, pow. Kowel	1 „	— „
18.	„ „ w Siomakach, pow. Kowel	3 „	— „
19.	Stelmaczyńska Zofja Świdniki, pow. Kowel	1 „	— „
20.	Naucz. rejonu Glińsk, pow. Równe	9 „	— „
21.	Szkoła Powszechna w Milanowiczach, pow. Kowel	2 „	— „
22.	Mielczuk Eudokim Parydęby, pow. Kowel	1 „	— „
23.	Rak Stanisław w Okuninie, pow. Kowel	2 „	— „
24.	Naucz. rejonu Uściług, pow. Włodzimierz	18 „	— „
25.	Ognisko Zw. Pol. Naucz. Uściług, pow. Włodzimierz	5 „	— „
26.	Nauczyc. gminy Poryck, pow. Włodzimierz	27 „	— „
27.	„ „ Olesk, pow. Włodzimierz	19 „	— „
28.	„ „ Werba, pow. Włodzimierz	28 „	— „
29.	„ „ Chotiaczów, pow. Włodzimierz	22 „	— „
30.	Kooper. uczn. 3-kl. szkoły Powsz. w Sielcu, pow. Włodzimierz	10 „	— „
31.	Naucz. gminy Młynów, pow. Dubno	50 „	— „
32.	Jaworowska Felicja Rostów, pow. Kowel	2 „	50 „
33.	Gimnazjum Państwowe w Dubnie	37 „	90 „
34.	Szkoła Powszechna w Haruszu, pow. Kowel	2 „	— „
35.	„ „ w Kołodnicy pow. Kowel	1 „	25 „
36.	Naucz. m. Kowla z okazji imienin p. St. Panka	100 „	— „
37.	Pryw. Gimn. pol. Dr. M. Starera Włodzimierz	5 „	— „
38.	Szkoła Powszechna w Aleksandrówce, pow. Kowel	3 „	15 „
39.	Trojanowski Walenty w Dolsku, pow. Kowel	3 „	— „

40. Pryw. Gimn. Tw'a Szerz. Ośw. wśród Żydów w Równem 23 zł 20 gr
41. Szkoła Powszechna Smolany, pow. Kowel 2 „ 15 „
42. Stanczewska Marja Obeniży, pow. Kowel 2 „ — „
43. Szkoła Powszechna Górniki, pow. Kowel 1 „ 30 „
44. Naucz. Gminy Chorów, pow. Horochów 14 „ — „
45. Szkoła Powszechna w Dazwie, pow. Kowel 3 „ 85 „
46. Klasa III Państw. Gimnazjum Zdołbunów 40 „ — „
47. Urząd Gminy Kupiczów, pow. Kowel 15 „ 30 „
48. Szkoła Powszechna Nr. 4 w Łucku 10 „ — „
49. Pryw. Gimnazjum „Oświata" Równe 5 „ — „
50. Szkoła Powszechna w Huszczy, pow. Luboml 1 „ 50 „
51. „ „ w Gaju, pow. Kowel 1 „ 50 „
52. Kółko Sam. uczn. pryw. Gimn. Gliklicha Łuck 6 „ — „
53. Szkoła Powszechna w Szkrobach, pow. Kowel — „ 50 „
54. „ „ w Nowinach-Dobrotyńskich, pow. Dubno 1 „ 55 „
55. Szkoła Powszechna w Mykityczach, pow. Dubno 2 „ — „
56. „ „ w Turkowiczach, pow. Dubno 4 „ — „
57. „ „ w Kamienicy, pow. Dubno 4 „ — „
58. „ „ w Werbniu, pow. Dubno 5 „ — „
59. „ „ w Zadybach, pow. Kowel 2 „ — „
60. „ „ w Chworostowie p. Włodzimierz 6 „ — „
61. Jan Osuch w Derci, pow. Sarny 3 „ — „
62. Naucz. Gminy Hołoby, pow. Kowel 12 „ 45 „
63. Szkoła Powszechna Nr. 1, w Łucku 112 „ 35 „
64. „ „ Nr. 2 w Łucku 35 „ 80 „
65. „ „ w Izowie, pow. Włodzimierz 4 „ — „
66. Chojnacka Stanisława w Baraniu, pow. Dubno 4 „ — „
67. Szkoła Powszechna w Krupcu, pow. Dubno 4 „ 71 „
68. „ „ w Minkowcach, pow. Dubno 3 „ 15 „
69. „ „ w Onyszkowcach 3 „ — „
70. „ „ w Turji, pow. Dubno 2 „ 35 „
71. Państw. Prawosł. Semin. Duchown. Krzemieniec 33 „ — „
72. Szkoła Powsz. Iwanicze Nowe, p. Włodzimierz 1 „ 80 „
73. Szkoła Powszechna w Smydze, pow. Dubno 3 „ — „
74. „ „ w Kniahininie, pow. Dubno 2 „ 20 „
75. „ „ w Pantalji, pow. Dubno 1 „ — „
76. „ „ w Zofjówce, pow. Dubno 3 „ 45 „
77. „ „ w Stawrowie, pow. Łuck 5 „ — „
78. „ „ w Krzywinie, pow. Kowel 2 „ 30 „
79. „ „ w Zbytyniu, pow. Dubno 1 „ 80 „
80. „ „ w Glińsku, pow. Równe 10 „ — „
81. „ „ w Wielkiem, pow. Włodzimierz 3 „ 50 „
82. Szkoła Powszechna w Pełczy, pow. Dubno 5 „ — „

83. Szkoła Powszechna w Ulbarowie, pow. Dubno 3 zł 45 gr
84. „ „ w Ulbarowie Czeskim, pow. Dubno 3 „ — „
85. Szkoła Powszechna w Targowicy, pow. Łuck 6 „ 07 „
86. „ „ w Basowym Kącie, pow. Równe 10 „ 25 „
87. Szkoła Powszechna w Młynowie, pow. Dubno 23 „ 04 „
88. „ „ w Bryszczach, pow. Dubno 1 „ — „
89. „ „ w Propośnikach, pow. Dubno 1 „ 10 „
90. „ „ w Demidówce, pow. Dubno 1 „ 20 „
91. „ „ Nr. 2 w Lubomlu 32 „ 93 „
92. „ „ w Werchnowie, pow. Włodzimierz 3 „ 45 „
93. Szkoła Powszechna w Zdołbicy, pow. Dubno 3 „ — „
94. „ „ w Boremlu, pow. Dubno 7 „ 77 „
95. „ „ w Długoszyjach, pow. Łuck 4 „ — „
96. „ „ w Ozlijowie, pow. Dubno 2 „ 20 „
97. „ „ w Arszyczynie, pow. Dubno 2 „ — „
98. „ „ w Pogorzelcach, pow. Dubno 1 „ 15 „
99. „ „ w Złoczówce, pow. Dubno 2 „ 10 „
100. „ „ w Użyńcu, pow. Dubno 3 „ 20 „
101. „ „ w Zarudziu pow. Dubno 1 „ 50 „
102. „ „ w Mokrem, pow. Dubno 2 „ — „
103. „ „ w Dołhem, pow. Horochów 5 „ — „
104. „ „ w Młynowie, pow. Dubno 7 „ 80 „
105. Gimnazjum Państwowe w Sarnach 32 „ 07 „
106. Szkoła Powsz. w Kurdybaniu Zarn, p. Dubno 1 „ 05 „
107. Szkoła Powszechna w Łabędziance, pow. Dubno — „ 95 „
108. „ „ Nr. 2 w Dubnie 18 „ 35 „
109. „ „ w Załawiu, pow. Dubno 1 „ 86 „
110. „ „ w Zarnowie, pow. Dubno 4 „ 78 „
111. „ „ w Białobrzeżu, pow. Dubno 2 „ 05 „
112. „ „ w Łopawszach, pow. Dubno 2 „ 89 „
113. „ „ w Brzegu, pow. Dubno 3 „ 50 „
114. „ „ w Piratynie, pow. Dubno 1 „ 60 „
115. „ „ w Perczynie, pow. Dubno 1 „ 48 „
116. „ „ w Grodnicy Dużej, pow. Łuck 3 „ — „
117. „ „ w Beregach, pow. Dubno 2 „ 50 „
118. „ „ w Buszczy, pow. Dubno 1 „ 15 „
119. „ „ w Smydze, pow. Dubno 2 „ — „
120. „ „ w Ptyczy, pow. Dubno — „ 60 „
121. „ „ w Chotyniu, pow. Dubno 1 „ 30 „
122. „ „ w Łysiniu, pow. Dubno 2 „ — „
123. „ „ w Turopinie, pow. Włodzimierz 12 „ 73 „
124. Klasa 8 Gimn. Państw. w Zdołbunowie 15 „ — „
125. Młodzież Sem. Naucz. Lic. Krzemienieckiego 187 „ 29 „

Razem 4184 zł 88 gr

RUCH SŁUŻBOWY.

Władze Szkolne I instancji.

Szkolnictwo Średnie.

Pan Minister W. R. i O. P. dekretem z dnia 7 kwietnia 1933 r. Nr. BP-1201/33 zamianował p. *Antoniego Łukaszewskiego,* nauczyciela Gimnazjum Państwowego im. T. Kościuszki w Równem prowizorycznym Zastępcą Inspektora Szkolnego w Sarnach z dniem 1 maja 1933 r.

Szkolnictwo Powszechne.

Mianowania:

L. p.	Nazwisko i imię	Od dnia	Do szkoły stop. organ.	Do szkoły miejscowość	Do szkoły powiat
1	Zielińska Teresa	16. V. 33	3-kl.	Łopawsza	Dubno
2	Wolitek Zygmunt	1. VI. 33	2-kl.	Błudów	Horochów
3	Szafirski Leopold	„	„	Czerników	Włodzimierz

Zwolnienia ze służby z urzędu:

L. p.	Nazwisko i imię	Z dniem	Ze szkoły stop. organ.	Ze szkoły miejscowość	Ze szkoły powiat
1	Lewicka Irena	30. VI. 33	1-kl.	Zachorce	Krzemieniec
2	Sahajdakowska Aleks.	31. VIII. 33	„	Stawki	Równe
	Zmarli:				
1	Kramek Zygmunt	14. IV. 33	3-kl.	Łopawsza	Dubno
2	Tryniszewska Albina	16. V. 33	1-kl.	Martynowce	Równe

Przeniesieni na własną prośbę:

L. p.	Nazwisko i imię	Od dnia	Ze szkoły			Do szkoły		
			stop. organ.	miejscowość	powiat	stop. organ.	miejscowość	powiat
1	Dobrowolska Emilja	1. IX. 32	2-kl.	Stawki	Równe	2-kl.	Osada Krechowiecka	Równe
2	Kowalewska Marja	1. VII. 33	1-kl.	Baszarówka	Dubno	7-kl. m.	Brody	Brody
3	Chominowa Anastazja	„	7-kl. Nr. 1	Zdołbunów	Zdołbunów	7-kl. ż.	Kamionka Str.	Kamionka Strum. Zdołbunów
4	Szedko Wiera	1. VIII. 33	6-kl.	Międzyrzecz	„	2-kl.	Łuczyn	
5	Burmistrówna Halina	„	6-kl.	Białoszów	„	1-kl.	Toczewiki	„
6	Szymański Józef	„	3-kl.	Milatyn	„	1-kl.	Poczapki	„
7	Gorłowa Helena	„	6-kl.	Białoszów	„	2-kl.	Grozów	„
8	Termiljancowa Barbara	„	„	Międzyrzecz	„	2-kl.	Łuczyn	„
9	Wilczkówna Helena	16. VI. 33	1-kl.	Kupla Wielka	Kostopol	1-kl.	Lasopol	Kostopol

NOWE WYDAWNICTWA.

Dr. Sośnicki — Podstawy wychowania państwowego.

Kuratorjum zwraca uwagę na książkę D-ra K. Sośnickiego: „*Podstawy wychowania państwowego*“. Książka ta zawiera bogatą treść i może przyczynić się do pogłębienia zasad wychowania. Winna znaleźć się ona w bibljotekach i czytelniach nauczycielskich. Zamówienia należy kierować do Księgarni Książnica-Atlas we Lwowie.

Z teorji i praktyki wychowania.

Nakładem wydawnictw Kuratorjum O. S. Warszawskiego ukazała się książka „Z teorji i praktyki wychowania“, zawierająca referaty, wygłoszone na konferencjach i zjazdach dyrektorów i nauczycieli O. S. Warszawskiego w l. szk. 1931—33. Treść książki stanowią referaty:

M. Sokorskiego: Realizowanie wychowania państwowego w szkole.

S. Drzewieckiego: Wychowanie obywatelsko-państwowe, a nauka języka polskiego.

Z. Lepeckiego: Lekcja matematyki w szkole średniej, a wychowanie obywatelsko-państwowe.

W. Rodziwonowicza: Wychowanie obywatelsko - państwowe a nauczanie historji.

J. Lubeckiej: Czynniki wychowania obywatelsko-państwowego w nauczaniu przyrodoznawstwa.

W. Rodziwonowicza: O aktualizacji w nauczaniu.

Dr. J. Dąbrowskiego i Z. Lepeckiego: Wychowawcze wpływy pozaszkolne i zagadnienia zużytkowania ich dla celów wychowania w szkole średniej.

S. Seweryna: Na marginesie nowej ustawy o ustroju szkolnictwa polskiego.

S. Drzewieckiego: Znaczenie państwowe jednolitego szkolnictwa.

Dr. J. Kuchta: Rozwój psychiczny dziecka wiejskiego. Nakład Stow. Ch.-Narod. Naucz. Szk. Powsz.

Dr. J. Kuchta: Rozwój psychiczny młodzieży a praca szkolna. Nakład „Naszej Księgarni“ Zw. Naucz. Pol.

Kuratorjum zwraca uwagę na powyższe cenne prace Dra Kuchty i zaleca je do bibljotek i czytelni nauczycielskich.

Książki p. t.: „Materjały wychowania obywatelsko-państwowego”.

Ukazała się książka K. Okrzańskiego, „Materjały wychowania obywatelsko-państwowego“. Projekt rozłożenia życia i kultury starożytnej na wydziały i klasy w związku z rzeczami polskiemi i resztą przedmiotów szkoły średniej. — „Koncentracja“.

Książka znajduje się na składzie u autora. Adres: K. Okrzański, dyrektor, Kraków, ul. Sienna, 15. Państwowe Gimnazjum II, im. św. Jacka. Zamówiona bezpośrednio u autora kosztuje 6 zł., z przesyłką pocztową 6 zł. 50 gr. za egzemplarz.

KSIĄŻKI DO BIBLJOTEK.

Baczyńska Stefania. Żoko zagranicą. Warszawa, Nasza Księgarnia, 1930 — do bibljotek szkolnych dla młodszej grupy dzieci od lat 11 do 15. (Nr. II. 12483/30);

Czerwińska Anna, Noc 29 listopada 1830 roku w Warszawie. Wyd. II. Warszawa, nakł. Naszej Księgarni, 1930 — do bibljotek szkolnych. (Nr. II 25096/30);

Duninówna H., Klasówka. Warszawa, Bibljoteka Ks. Błękitnych Nr. 76 — do bibljotek szkolnych dla młodszej grupy dzieci od lat 11 do 15. (Nr. II. 9708/30);

Kaden Bandrowski Juljusz, Miasto mojej matki. Wydanie III. Lwów, wyd. Zakładu Nar. im. Ossolińskich — do bibljotek szkolnych dla młodzieży od lat 15. (Nr. II. 8345/30);

Kaden Bandrowski Juljusz. Nad brzegiem wielkiej rzeki. Sześć ilustracyj dwubarwnych T. Grabowskiego. Lwów, wyd. Zakładu Nar. im. Osolińskich — do bibljotek szkolnych dla młodszej grupy dzieci od lat 11 do 15. (Nr. II. 8355/30);

Kaden Bandrowski Juljusz. W cieniu zapomnianej olszyny. Wydanie II. Lwów, wyd. Zakładu Nar. im. Ossolińskich, 1928 — do bibljotek szkolnych dla młodzieży od lat 15. (Nr. II. 8344/30);

Kraszewski J. I., Banita. Czasy Batorego. Cz. I, II i III. Powieści historyczne tom L. LI, LII. Warszawa, wyd. M. Arcta, 1929 — do bibljotek szkolnych dla młodzieży od lat 15. (Nr. II. 4868/30);

Kraszewski J. I., Strzemieńczyk. Czasy Władysława Warneńczyka. Powieści historyczne. T. XXXIII—XXXIV. Warszawa, wyd. M. Arcta, 1929 — do bibljotek szkolnych dla młodzieży od lat 15. (Nr. II. 3661/30);

Molnar Franciszek. Chłopcy z placu broni. Powieść z życia uczniów węgierskich. Wydanie IV. Warszawa, wyd. J. Mortkowicza, Tow. Wydawn. w Warszawie, 1930 — do bibljotek szkolnych dla dzieci od lat 11 do 15. (Nr. II. 8235/30);

Porazińska Janina. Przybieżeli do Betleem. Wydawnictwo M. Arcta w Warszawie, 1924 — do bibljotek szkolnych dla dzieci od lat 9 do 11. (Nr. II. 13775/30);

Smolarski Mieczysław. Młodość sławnych Polaków, Z 15 ilustracjami według starych sztychów i litografij. Warszawa, nakł. Gebethnera i Wolffa, 1928 — do bibljotek szkolnych dla dzieci od lat 11 do 15. (Nr. II. 7509/30);

Szalay-Groele Walerja, Królewskie pacholę. Opowiadanie historyczne. Wyd. III. Winieta i 4 ilustracje Stan. Sawiczewskiego. Poznań, nakł. Księgarni św. Wojciecha — do bibljotek szkolnych dla dzieci od lat 11 do 15. (Nr. II. 3406/30);

Śliwińska-Zarzecka Marja, dr., O wolność Polski. Żołnierzowi 1830 r. w podzięce. Warszawa, Bibljoteka Centralnego Biura Polskiej Macierzy Szkolnej, 1930 — do bibljotek szkół wszelkich typów. (Nr. II. 25378/30);

Wiedza o Polsce dawnej i dzisiejszej. Z 500 planszami rotograwjurowemi, tablicami barwnemi, mapami i ilustracjami w tekście, w opracowaniu kilkudziesięciu autorów — profesorów, Warszawa, Wydawnictwo „Wiedza o Polsce“ — do bibljotek szkół wszelkich typów. (Nr. II. 20983/30);

W szkole i w domu. Czytanki. Ułożyły J. Mortkowiczowa i S. Sempołowska. 9. Rewolucja listopadowa. Warszawa, Tow. Wydawn. w Warszawie — do bibljotek szkolnych. Czytanki nadają się zwłaszcza dla uczniów szkół powszechnych oraz niższego gimnazjum. (Nr. II. 24022/30);

Zbierski K., Zagadnienie kształcenia nauczycieli szkół średnich. Warszawa. „Nasza Księgarnia", 1930 — do bibljotek nauczycielskich. (Nr. II. 24742/30).

KOMUNIKAT

Państwowej Centralnej Bibljoteki Pedagog. w Równem.

NABYTKI BIBLJOTEKI.

(Archiwum). Archiwum Książąt Sanguszków w Sławucie t. I—VII. Lwów, 1887/1910.

Błotnicki, T. Zarys historji ubiorów z uwzględnieniem historji haftów i tkanin. Kraków, 1930.

Dawid I. Wł. Psychologja religji. Warszawa 1933. Nasza Księgarnia.

Dubiecki M. Kudak twierdza kresowa i jej okolice. Warszawa, 1900. Gebethner i Wolff.

Dunin-Karwicki I. J. Opowiadania historyczne z dziejów okolicy Słuczy i jej dopływów. Kraków, 1897, Sp. Wydawnicza Polska.

Fijałek I. ks, Biskupstwa wołyńskie Polski i Litwy w swoich początkach (w. XIV/XV). Kraków, 1911. Akademja Umiejętności).

Frelek K. Początkowe ognisko oświatowe na wsi. Warszawa, 1930. Instytut Oświaty Dorosłych.

Gorczak B. Katalog rękopisów archiwum XX. Sanguszków w Sławucie. Sławuta, 1902.

Hoffman I. W dniu wmurowania tablicy Marjanowi Dubieckiemu 10. maja 1931 r. w Równem na Wołyniu. (Marjan Dubiecki o sobie). Równe, 1931. Związek Nauczycielstwa Polskiego.

(Instytut Oświaty Dorosłych). Instytut Oświaty Dorosłych. Z prac i doświadczeń. Pod. red. I. Baranowskiej. Warszawa 1930.

Kardaszewicz S. Dzieje dawniejsze miasta Ostroga. Materjały do historji Wołynia. Warszawa, 1913. Gebethner i Wolff.

Kot S. Źródła do historji wychowania (Wybór). Cz. I, II. Warszawa, 1929/30. Gebethner i Wolff.

(Kultura). Kultura staropolska. Kraków 1932. Polska Akademja Umiejętności.

(Kultura). Kultura wsi. Biuletyn XIII. Konferencji Oświatowej poświęconej zagadnieniu kultury wiejskiej w Polsce (Łowicz... 1930). Warszawa, 1930. Książnica-Atlas.

Kwiatkowski E. Dysproporcje. Rzecz o Polsce przeszłej i obecnej. Kraków (1931). Tow. Szkoły Ludowej.

Limanowski B. Historja demokracji polskiej w epoce porozbiorowej. Wyd. 2, sprostowane... Cz. I, II, III. Warszawa, 1922/23. J. Mortkowicz.

Lipski J. Archiwum Kuratorji Wileńskiej X. Ad. Czartoryskiego. Kraków. 1926. Arct.

Lipski J. Materjały do dziejów szkolnictwa polskiego z rękopisów muzeum XX. Czartoryskich i bibljoteki Popielów w Krakowie. Kraków, 1923. Książnica Polska.

Masaryk, T. G. Rewolucja światowa. Warszawa b. r. Renaissance.

Mirski J. Współdziałanie młodzieży w pracy wychowawczej szkoły. Lwów, (1933). Książnica-Atlas.

Okrzański K. Materiały wychowania obywatelsko-państwowego Projekt rozłożenia życia i kultury starożytnej na wydziały i klasy. Kraków, 1932

(Oświata). Oświata pozaszkolna samorządu m. st. Warszawy. Pod red. J. Baranowskiej. Warszawa, 1930. Instytut Oświaty Dorosłych.

Piaget J. Jak sobie dziecko świat przedstawia? Warszawa (1933). Książnica-Atlas.

Piłsudski J. Pisma wybrane. Warszawa, 1932. „Zrąb".

(Pracownik). Pracownik oświatowy. Biuletyn XIV konferencji oświatowej poświęconej sprawie kształcenia pracowników oświaty dorosłych. (Krzemieniec... 1930). Warszawa, 1930. Instytut Oświaty Dorosłych.

Przeździecki A, Podole, Wołyń, Ukraina. Obrazy miejsc i czasów t. I, II. Wilno, 1841. Glücksberg.

Radlińska, H.-Gutry, M.-Grosglikowa B. Czytelnictwo dzieci i młodzieży. Warszawa, 1932. Nasza Księgarnia.

Rawita-Gawroński Fr. Konfiskata ziemi polskiej przez Rossyę po roku 1831 i 1863 Kraków, 1917. Gebethner i S-ka.

Razwiłowska S, Indywidualizm w zespole. Co można zrobić dla dziecka bez rewolucji w szkole. Warszawa, 1933. Nasza Księgarnia.

Reicher E, O działaniu ćwiczeń cielesnych na ustrój ludzi zdrowych i chorych. Warszawa, 1932. P. U. W. F.

Rutkowski J. Zarys gospodarczych dziejów Polski w czasach przedrozbiorowych. Poznań, 1923. Fiszer i Majewski.

Rzymowski W. W walce i burzy. Tadeusz Hołówko na tle epoki. Warszawa, 1933. Książnica-Atlas.

Suchodolski B. Ideały kultury a prądy społeczne. Wypisy... Warszawa, 1933. Nasza Księgarnia.

(Zagadnienia). Zagadnienia oświaty dorosłych. Dwie konferencje. Pod. red. K. Korniłowicza. Warszawa, 1930. Instytut Oświaty Dorosł.

(Zjazd Historyków Polskich Powszechny IV w Poznaniu 1925). Pamiętnik. I. Referaty. II. Protokoły. Lwów, 1925/27. Pol. Tow. Historyczne.

(Zjazd Historyków Polskich Powszechny V w Warszawie. 1930). Pamiętnik. I. Referaty. II. Protokoły. Lwów, 1930/31. Pol. Tow. Historyczne.

(Zjazd Polonistów Ogólnopolski II w Krakowie. 1930). Pamiętnik... Pod. red. M. Tazbira. Warszawa, 1931. Książnica-Atlas.

Chowanna. Rocznik 1932. Poświęcony rewizji stosunku wychowawcy do wychowanka.

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA.

M. GAWĘCKI
Ostróg n/Horyniem.

Z doświadczeń wychowawczyh.

Poznawanie ucznia.

Bezpośrednie oddziaływanie wychowawcy polega na przykładzie, wyzyskiwaniu i stwarzaniu odpowiednich sytuacyj wychowawczych.

Dla uzyskania podstawy do oznaczenia kierunku bezpośredniego oddziaływania w poszczególnych wypadkach mają wychowawcy zebrać materjał:

1. Zbadać warunki materjalne i stosunki rodzinne wychowanka.
2. Nawiązać kontakt z rodzicami lub opiekunami.
3. Przeprowadzić ankietę.
4. Odbywać rozmowy z wychowankami.
5. Prowadzić skrzynki pocztowe, ażeby wychowankowie, jeśli zechcą, mogli się zwrócić do wychowawcy piśmiennie (listy mogą być bez podpisu).

Na początku roku szkolnego wychowawcy odwiedzili mieszkania miejscowych wychowanków, zbadali warunki materjalne, stosunki rodzinne i atmosferę domową; w miarę możności nawiązali kontakt z rodzicami. W celu zebrania materjału do charakterystyki na kursie V-m została przeprowadzona ankieta, na pozostałych kursach rozmowy indywidualne. Opracowane charakterystyki powierzonych sobie grup i jednostek przedłożyli na zebraniu wychowawców wychowawcy kursu I-go i V-go, inni referowali charakterystyki ustnie. Z charakterystyk tych korzystała Rada Pedagogiczna przy zwalnianiu od opłat szkolnych, rozdzielaniu stypendjum, klasyfikacji, stosowaniu metod wychowawczych. Wychowankom, których atmosfera domowa nie sprzyja pracy i rozwojowi umysłowemu, pozwolono korzystać z uczelni i świetlicy internatu, a nawet niektórych umieszczono w internacie bezpłatnie. Zebrany materjał nasunął tematy do rozmów wychowawczych. Jednak trzeba było mieć do tego i podstawy naukowe. Otóż jeden z wychowawców, korzystając z obszernej literatury, opracował i wygłosił na zebraniu z udziałem grona nauczycielskiego państwowego gimnazjum referat p. t.: „Ogólna charakterystyka psychiki młodzieży i wychowawczy wpływ na nią“. Po dyskusji przyjęto następujące postulaty:

1. Ze względu na doniosłe znaczenie znajomości psychologji pracy nauczycielskiej każdy nauczyciel-wychowawca winien zapoznać się przynajmniej w ogólnych zarysach z psychologją człowieka, a przedewszystkiem młodzieży, albowiem tylko wtedy może racjonalnie ustosunkować się do swej pracy pedagogicznej;

2. Nauczyciel winien się zapoznać z metodami badania i poznawania duszy młodzieży oraz czynnikami, wywierającemi wpływ na nią;

3. Pamiętając o tem, że młodzież zwłaszcza w okresie dojrzewania fizjologicznego cechuje duża wrażliwość uczuciowa, winien przedewszystkiem apelować do jej uczuć zamiast moralizować lub stosować środki represyjne;

4. Wyzyskać właściwości jej psychiki dla wykształcenia w niej uczuć estetycznych, etycznych, intelektualnych, społecznych i innych;

5. W chwilach przygnębienia i depresji psychicznej ucznia dodawać mu otuchy, zachęty oraz zmniejszać zakres wymagań, zwłaszcza z dziedziny pracy rozumowej;

6. Idealistycznemu zapałowi, połączonemu ze skłonnością do frazesu, poddawać realizm i budzić aktywność;

7. Unikać ironizowania, wyśmiewania i szyderstwa;

8. Wyzyskiwać w swej pracy pęd do samodzielności, autonomji, do sporów i dyskusyj;

9. Unikać upomnień, represyj, niesprawiedliwości, krępowania kodeksami, nakazu i zakazu;

10. Okazywać młodzieży dużo łagodności, życzliwości i serca.

ADOLF PECOLD
kierownik 7-kl. szkoły powszechnej w Poczajowie.

Z poczynań kulturalno-oświatowych w obwodzie Szkoły Powszechnej w Poczajowie.

Przyp. Redakcji: Artykuł p. A. Pecolda, pisany po 3 miesiącach pierwszych poczynań oświatowo-kulturalnych, prowadzonych przez organizację b. wychowanków szkoły powszechnej, wskazuje, iż to nowe zagadnienie oświaty pozaszkolnej, zespolonej ze szkołą powszechną, jest żywotne, i że możliwe są w tej dziedzinie poważne rezultaty. Zebrane są tu doświadczenia z terenu małomiasteczkowego; pożądane byłyby głosy nauczycieli, którzy analogiczne prace podjęli na terenach wiejskich i uwzględniające także program pracy, prowadzonej w okresie letnim.

Prace z dziedziny oświaty pozaszkolnej podjęła nasza szkoła na terenie swego obwodu w r. szkoln. 1929/30 przez

zorganizowanie trzystopniowych kursów dla dorosłych. Liczba słuchaczy, sięgająca w ciągu roku 150 osób, świadczy, iż kursy były pilną potrzebą życia. Były one czynne przez dwa po sobie następujące lata i przestały istnieć wtedy, gdy nie było już kandydatów do nauki.

Ponieważ kursy dla dorosłych wyrównały i uzupełniły braki i zaniedbania w dziedzinie elementarnego wykształcenia, można było pomyśleć o nowej formie pracy oświatowej. Skoro więc z początkiem b. roku szkolnego na terenie naszego powiatu podjęto inicjatywę organizowania Kół b. wychowanków szkół powszechnych, nasza szkoła jedna z pierwszych stanęła do tej pracy. Skupiliśmy najpierw ostatnie roczniki, które wyszły ze szkoły. Praca jednak początkowo nie szła. Całe grono nauczycielskie zabrało się z zapałem do pracy, jednak nie można było wytworzyć wśród zorganizowanych odpowiedniej atmosfery, ani też rozbudzić samodzielnej inicjatywy. Prawda, że organizacja młodocianych była nieliczna, gdyż siódme klasy naszej szkoły w ostatnich latach były liczebnie szczupłe. Po odliczeniu kształcących się dalej, oraz jednostek zupełnie biernych pozostało nam zaledwie kilkunastu członków.

Wtedy przyszła mi z pomocą młodzież starsza, która ukończyła kursy dla dorosłych, lub też dzięki innym pracom kulturalno-oświatowym pozostaje pod wpływem szkoły. Na terenie Poczajowa nie istnieją organizacje wychowawcze młodzieży starszej. To też bardziej rozbudzone jednostki z tej młodzieży wyraziły życzenie należenia do organizacji, stworzonej przy szkole. Po ułożeniu listy osób, na które liczyliśmy, że zostaną członkami organizacji, zaprosiłem wszystkich na zebranie organizacyjne. Postanowiono na niem pracować w ścisłej łączności ze szkołą, nie dzielić narazie organizacji na młodszych i starszych. Nie dawaliśmy stałej nazwy naszemu zrzeszeniu, zdecydowaliśmy, że będziemy działali jako zespół świetlicowy przy szkole powszechnej. W zebraniu organizacyjnem wzięło udział 56 osób.

Po zebraniu byłem najzupełniej pewien, że w takim zespole praca dobrze pójdzie. Wielu z pośród nowych członków posiadało już pewne doświadczenie życiowe i przysposobienie do pracy społecznej. Odrazu nadali oni naszemu zrzeszeniu żywy pęd i wytworzyli pomyślną atmosferę pracy. Teraz zorjentowałem się dokładnie, dlaczego w danem Kole wychowanków, skupiającem nieliczną gromadkę wyłącznie młodocianych, nie można było tego osiągnąć. Znaleźliśmy się wobec dylematu, jak postąpić przy wielkiej rozpiętości wieku, mając na uwadze przesłanki psychologiczne, że zainteresowanie młodzieży w okresie 14—20 lat (a w takim wieku są członkowie organizacji) są nader różne. Zbyt jednak żywo stała nam

w pamięci wegetacja dawnego Koła b. wychowanków, byśmy zaakceptowali podział na młodocianych i młodzież dojrzałą. Uznaliśmy, że podział ten ewolucyjnie będzie się odbywał przy tworzeniu wewnątrz organizacji mniejszych zespołów według różnorodnych zainteresowań.

Do tworzenia tych kółek, które nazwaliśmy sekcjami, zaraz z początku skłoniło nas rozwijające się życie organizacyjne. Kolejno w miarę rodzących się potrzeb wyłoniono sekcje: teatralną, śpiewaczą, odczytową, muzyczną, techniczną i zabawową. Na czele każdej sekcji stoi kierownik - członek organizacji, wybrany na ogólnem zebraniu. Prócz tego nad każdą sekcją roztacza opiekę ktoś z nauczycieli. W pracach sekcyj — teatralnej, śpiewaczej, odczytowej i zabawowej przeważa inicjatywa i faktyczne kierownictwo nauczycieli, gdyż wybrani kierownicy są jeszcze zbyt niesamodzielni we wszelkich poczynaniach, natomiast sekcjami muzyczną i techniczną zupełnie samodzielnie kierują sami członkowie organizacji.

Sekcja teatralna skupiła najpierw starszych członków, którzy czuli się na siłach wziąć udział w przedstawieniach. Po pewnym czasie zorganizowaliśmy drugą sekcję teatralną, złożoną z młodocianych, która łącznie z dziećmi szkolnemi opracowuje inne, dostosowane do zainteresowań wieku, sztuki teatralne i inscenizacje.

Ze względu na skład narodowościowy członków organizacji przedstawienia częściej wystawiane są w języku ukraińskim.

Sekcje teatralne zaraz w pierwszych miesiącach intensywnie zabrały się do pracy, do czego pobudzał je również wzgląd praktyczny. Mianowicie postanowiono zdobyć w ten sposób pewne fundusze na pracę, które były konieczne, ponieważ uchwalono nie zbierać składek członkowskich.

W ciągu 3-ch pierwszych miesięcy istnienia naszej organizacji wystawiono dwie sztuki teatralne, chór wystąpił z produkcjami na osobnych dwu wieczorach. Dzięki temu uzyskano kilkadziesiąt złotych dochodu, co umożliwi prowadzenie pracy oświatowej. Wydatki na urządzenie imprez były minimalne, gdyż członkowie sekcji technicznej sami wykonywali urządzenia sceny i dekoracje.

Do sekcji śpiewaczej, zorganizowanej jako chór ludowy przy szkole powszechnej, na zasadzie osobnej instrukcji Kuratorjum, należą wszyscy bez różnicy wieku, którzy mają uzdolnienie w tym kierunku, nawet członkowie z poza organizacji b. wychowanków. Chór liczy 50 członków i stale odbywa próby śpiewu w lokalu szkolnym. Uważam, że w tej dziedzinie pracy selekcja co do wieku nie jest konieczna.

Pozostająca w kontakcie z powyższemi sekcja muzyczna składa się z 12 starszych członków organizacji. Przychodzą

oni na próby z własnemi instrumentami muzycznemi. Kierownik sekcji w porozumieniu z kierownikami sekcyj teatralnej i śpiewaczej opracowuje wspólne programy imprez artystycznych.

Do sekcji odczytowej (którą należałoby nazywać raczej oświatową — *przyp. Red.*) należą niemal wszyscy członkowie organizacji. Zebrania jej odbywają się w niedziele. Program pracy tej sekcji w pierwszych miesiącach ograniczał się do urządzania odczytów. Przeważnie jeden z nauczycieli wygłaszał odczyt z dziedziny popularyzacji różnych nauk, lub o współczesnych zagadnieniach społecznych. Na tych zebraniach jeden z członków organizacji, wybrany na ogólnem zebraniu, który ma dostęp do czasopism, gdyż pracuje w księgarni, często składał sprawozdania z tego, co w ciągu tygodnia zaszło godnego uwagi w kraju i na świecie.

Nie mogliśmy w pierwszych miesiącach zorganizować czytelni czasopism z braku środków na ten cel. Wielką trudność sprawia też dobór tychże taki, by były dostosowane do zainteresowań wieku, i mogły zaspokoić potrzeby kulturalno-oświatowe bez wprowadzania zadrażnień i namiętności politycznych. Oczywiście trudności te musimy przezwyciężyć i po uruchomieniu czytelni, sekcja odczytowa rozszerzy swój zakres działania, wprowadzając zbiorowe pogadanki, dyskusje i sprawozdania na podstawie przeczytanych czasopism.

Sekcja zabawowa w porozumieniu z sekcjami artystycznemi opracowuje plan imprez publicznych i wieczornic dla członków organizacji, biorąc na siebie załatwienie wszystkich spraw organizacyjnych, z tem związanych. Oprócz wspomnianych powyżej występów publicznych już w pierwszych trzech miesiącach pracy urządziliśmy wewnątrz organizacji Andrzejki, oraz wieczór muzykalno-wokalny z zabawami i tańcami. Zadaniem sekcji zabawowej jest uszlachetnianie zabaw towarzyskich i wprowadzanie gier umysłowych. Istnieje nawet coś w rodzaju kursu nauki tańca.

Prócz zagadnień oświatowych i kulturalnych staramy się uwzględniać sprawy o charakterze praktycznym. Z tych pobudek powstała sekcja techniczna. Najpierw ma ona zaspokoić potrzeby, związane z urządzeniem świetlicy oraz sceny. I tutaj ma wiele jeszcze do zrobienia. Całe urządzenie bowiem świetlicy postanowiliśmy wykonać we własnym zakresie, co stopniowo realizujemy. Ponadto członkowie sekcji opracowują plan niesienia pomocy wzajemnej w zakresie wykonywania prac zawodowych. Postanowiliśmy, że po ugruntowaniu prac oświatowo-kulturalnych na sprawy zawodowe zwrócimy najbaczniejszą uwagę.

Oczywiście niełatwo ustalić sobie program pracy w tym zakresie, skoro bierze się pod uwagę warunki życia i pracy

ludności Poczajowa. Ludność ta przed wojną egzystencję swą opierała na dochodach, płynących od wielotysięcznych rzesz pątników, ciągnących tu z najodleglejszych stron Rosji. Dochody z tego źródła obecnie ogromnie zmalały. Znaczne obszary ziemi są w posiadaniu Ławry Poczajowskiej. Stąd ludność posiada zbyt małe działki i te poza marnem rzemiosłem są głównem źródłem dochodów.

Dzięki takim warunkom w Poczajowie rozwinęło się pasiecznictwo i sadownictwo. Można planować racjonalizację rozwoju tych dziedzin pracy. Liceum Krzemienieckie przez swą fermę w Leduchowie pracę nad tem dość owocnie prowadzi. Organizacja nasza, dzięki temu, iż szkoła w ciągu ostatnich lat wprowadziła uprawę morwy i hodowlę jedwabników, zajmie się propagandą i organizacją tego działu pracy, który ubogiej ludności rolniczej może przynieść pewien dochód. Pomyślimy również, co należy podjąć dla rozwoju ludności rzemieślniczej.

Uwagami swemi na temat prac kulturalno-oświatowych w naszym obwodzie szkolnym nie chciałbym wytworzyć mniemania, iż teren pracy jest idealny. Napotykamy na różne trudności. Może w większym stopniu niż gdzieindziej pracę starają się paraliżować jednostki roznamiętnione agitacją polityczną. Jednakże członkowie naszej organizacji nie ulegają im, bo widzą realne korzyści z pracy, prowadzonej przy pomocy szkoły.

ANNA KULESZYNA
Rydoml, pow. krzemieniecki.

Ciche czytanie.

Idzie ku nam, jak coś nieznanego, tajemniczego, a nawet przeciwnego naszym wyrobionym zasadom o czytaniu.

Właściwie nie jest ono nową, nieznaną formą czytania, lecz formą, wypartą ze szkół naszych przez metody fonetyczne nauki języka ojczystego.

Do wyparcia cichego czytania przyczyniła się również organizacja pracy na lekcjach, podczas których nauczyciel ustawicznie pracował z całą klasą, zarzucał ją setkami pytań, z których każde mieściło w sobie gotową odpowiedź, uniemożliwiając tym sposobem samodzielną twórczą pracę ucznia, która się wyraża przez indywidualne rozwiązywanie zagadnień.

Przy tej organizacji pracy, gdzie nauczyciel co chwila wdzierał się w tok myśli i obserwacyj ucznia, nie mogło być mowy o formie cichego czytania, które wymaga skupienia i pewnego rodzaju odosobnienia. Dziś, kiedy nacisk kładziemy na indywidualną pracę ucznia, nieomal mierzymy go miarą

jego twórczości i zainteresowań, za cel nauczania postawiliśmy sobie rozbudzenie zamiłowania do dalszej pracy, czyli inaczej do studjum w pewnym obranym kierunku, ciche czytanie staje się koniecznością, nakazem chwili.

Na czem polega ciche czytanie? Jakiemu celowi służy i jakie ma zadanie do spełnienia? Ciche czytanie to wnikanie myślą w myśl, przyswajanie treści, branie jej na własność. Procesy fizjologiczne, które większą odgrywają rolę przy czytaniu głośnem niż procesy psychiczne przy czytaniu cichem, ustąpić muszą procesowi psychicznemu rozumienia szybkiego i bezpośredniego.

Nieodzownym warunkiem cichego czytania jest pozostawienie czytającego samemu sobie, aby mógł wniknąć w treść czytanego, przyswoić ją sobie i móc ją użytkować. To wnikanie w treść, jeśli czytamy rzecz nową, nieznaną, jest procesem bezpośredniej obserwacji, w czasie której pierwiastek twórczy jednostki odgrywa rolę pierwszorzędną.

Jest to praca samodzielna, trwała i owocna, która w pokonywaniu nadarzających się trudności, szuka pomocy w książce (np. słowniku — dziele obszerniejszem, mogącem służyć wyjaśnieniami — w zbiorach — rycinach i t. p.). Wymieniona forma cichego czytania występuje wtedy, kiedy człowiek dorosły studjuje jakieś dzieło, opracowuje zagadnienie. W szkole powszechnej, a nawet w niższych klasach gimnazjum, jeśli dziecko ma opracować rzecz dla niego nową, co zachodzi przy nauce rzeczy ojczystych, często musi szukać pomocy u nauczyciela, który ją daje w chwili prowadzenia z uczniami dyskusji, a czasem musi nawet pewnych wyjaśnień udzielać poszczególnym jednostkom w czasie trwania pracy.

Przy nauce języka, szczególniej jeśli weźmiemy pod uwagę niższe klasy szkoły powszechnej, zasadniczo nie daje się dzieciom tekstu, im obcego, gdzie napotykałyby na trudności natury rzeczowej, a jeśli znajdują się trudności natury językowej, a dziecko samo nie wyczuje znaczenia wyrazu i nie skojarzy go z czytaną treścią, znaczenie to wyjaśniane jest mu w dyskusji. Dyskusje przy czytaniu cichem odgrywają ważną rolę, gdyż przyczyniają się do utrwalenia treści, wzbogacenia słownika, z którego rodzi się język żywy, używany poza książką, a niezbędny do rozumienia treści. Niemniej ważną rolę, jeśli chodzi nam o utrwalenie treści, odgrywa umiejętność logicznego ujęcia materjału rzeczowego, czy też uczuciowego w formie dyspozycji. Czytanie ciche tekstu, nie nastręczającego trudności, doprowadza do czytania kursorycznego, pobudza do chęci czytania głośnego czyli interpretacji czytanej treści.

Następuje moment wyładowania energji nazewnątrz; dusze czytającego i słuchaczów pod wpływem uczuć, płynących z tekstu, piękna opisu, czaru poezji, czy też zainteresowania

podanem przeżyciem, zespalają się. Są to chwile wspólnych przeżyć, emocji i zainteresowań, chwile, które nader ważną odgrywają rolę w życiu szkoły. Momenty te nie mogą być pominięte, a tem bardziej usunięte z nauki języka ojczystego, jak również z nauki o rzeczach ojczystych. Wprowadzić musimy jednak niewielką zmianę w sposobie czytania głośnego, a mianowicie czytać mogą ci, którzy dążą przez czytanie ciche do czytania pięknego, które właściwie będzie mówieniem przy użyciu znaków przestankowych. Czytając cicho i dążąc do czytania pięknego, odnosimy nietylko wyżej wspomniane korzyści, lecz i kształcimy swój zmysł estetyczny.

Przy takiem traktowaniu czytania głośnego staje się ono dla ogółu słuchaczów czytaniem cichem, gdyż w tym wypadku odbywa się podobny proces, jak przy właściwem czytaniu cichem, z tą różnicą, iż w pierwszym wypadku widzę i rozumiem, w drugim zaś słyszę i rozumiem Stąd wynikałoby, iż czytanie kursoryczne w szkołach naszych, jest rzeczą nienaturalną, niezgodną z prostemi procesami psychofizjologicznemi, które są właściwe czytaniu cichemu.

„Doniosłą rolę odegrać może słuchanie czytania pięknego; wysłuchiwanie wywrzaskiwania czy dukania — demoralizuje". Są to słowa H. Radlińskiej, wypowiedziane na 2-im Kongresie Pedagogicznym w Wilnie.

Czytanie ciche „oczyma" jest czytaniem dla siebie, czytaniem, przygotowującem dziatwę i młodzież do studjowania poważniejszych dzieł, a w przyszłości do pracy naukowej.

Czytanie głośne posiada niemniej ważne walory wychowawcze, jak czytanie „oczyma", bo natury społecznej. Przygotowuje ono młodzież do życia publicznego, które wymaga od obywateli umiejętności wyrazistego i zrozumiałego wypowiadania się, przelewania potęgi słów na słuchaczów, którzy ze swej strony muszą umieć słuchać. Wziąwszy pod uwagę to, co dotychczas powiedziałam, jasno zdać możemy sobie sprawę z tego, czem jest ciche czytanie. Możemy utwierdzić się w przekonaniu, iż stosując obydwa rodzaje czytania, do jednego zdążamy celu, a mianowicie do najszybszego i najdokładniejszego zrozumienia i przeżycia treści. Musimy także zauważyć, iż właściwie ujęte czytanie głośne jest naturalnem następstwem czytania cichego.

Wniknąwszy w istotę cichego czytania, nie natrafimy na trudności przy opracowaniu metody jemu właściwej.

„Ciche czytanie" obrazków.

Przeglądając protokóły lekcyj praktycznych, podawanych w miesięcznikach pedagogicznych, zwróciłam uwagę, iż nie jest ono właściwie interpretowane, a co ważniejsze „stosowane". Jeśli mamy przystąpić do „cichego czytania" obrazka — mu-

simy przedewszystkiem zwrócić uwagę na objekt, jaki dzieciom dajemy. Obrazek powinien być duży, barwny, gdyż dzieci barwy ogromnie lubią — możliwie „krótki w treści", to znaczy, iż mówić będzie do dzieci tylko to, o co nam chodzi, oraz to, co stworzy wyobrażenie dziecka. Z tego wynika, iż w obrazku musi być jak najmniej szczegółów, jak najwięcej ruchu i afektu — tego czynnika dynamicznego, który budzi twórczość dzieci, rozwiązując im jednocześnie usta.

Mając odpowiedni objekt, przystępujemy do jego opracowania, biorąc pod uwagę, iż ciche czytanie obrazków, to najpierwotniejsza forma czytania, polegająca na obserwacji bez przeszkód, która jest podstawą wszelkiego kształcenia. Nie trzeba tu wyjaśniać, iż wszelkie objaśnienia nauczyciela w początku pracy są zbędne. Mogą one nastąpić wtedy dopiero, kiedy dzieci po krótkiej samodzielnej obserwacji (3-min.) rozpoczęły pogawędkę, czyli, inaczej mówiąc, dyskusję ze sobą i z nauczycielem, podczas której powinien on pogłębić zdobyte obserwacje i poprzednie wiadomości dzieci, usunąć niejasności, utrwalając tym sposobem czytaną treść.

Po dyskusji następuje ujęcie słowne w formie streszczenia ustnego — inscenizacji — jeśli lekcja przeprowadzona została w oddziałach niższych — lub pisemnego w oddziałach wyższych. Jeśli obrazek wzbudził żywe zainteresowanie dzieci, często proszą o odwzorowanie go w pamięci, czego im bronić nie należy.

Najczęściej w związku z cichem czytaniem obrazka następuje nauka wierszyka lub piosenki, zbliżonej treścią do tematu obrazka. Ciche czytanie obrazka zaczyna lub kończy pewien cykl lekcyj na obrany temat i dlatego lekcje „cichego czytania obrazków" muszą być ujmowane rozmaicie — zastosowane do chwili, czyli, inaczej mówiąc, odpowiednio zorganizowane.

Ponieważ metoda cichego czytania daje dużo swobody w organizowaniu lekcyj, więc trudno dawać ich elaboraty (lekcyj). Są one żywe tylko wtedy i tam, gdzie są przeprowadzane. Za obrębem klasy lekcje te tracą swą aktualność.

R. SZKLAR
Ostróg n/Horyniem.

Umiejętne czytanie i technika notowania.

Jednem z głównych zadań organizacji pracy uczniów jest nauczenie ich, jak należy czytać, posługiwać się książką, zbierać odpowiedni materjał i notować go.

Trzeba przyznać, że szkoła nie spełniła dotychczas tego zadania. Prof. B. Nawroczyński w przedmowie do polskiego

przekładu książki A. L. Hall-Questa p. t.: „Uczenie się pod kierunkiem w szkole średniej“ pisze: „trzeba stwierdzić, że nasi uczniowie nie posiadają umiejętności korzystania z książek, nie nauczeni posiłkować się takiemi książkami podręcznemi, jak encyklopedje, słowniki, bibljografje, nie umieją robić notatek, ich porządkować, mało umieją jasno i ściśle wyrażać swoje myśli na piśmie, — nawet czasem streszczenie cudzych myśli bywa zadaniem, przekraczającem ich siły“.

Szkoła powinna nauczyć samodzielnie zdobywać coraz to nowe dziedziny kultury, nauczyć umiejętnego korzystania z książki i techniki notowania i w ten sposób osiągnąć racjonalizację pedagogicznego procesu, przygotować młodzież do pracy, dać jej jedno z ważniejszych narzędzi, przy pomocy którego młode pokolenie ułatwi sobie drogę w życiu, z większem powodzeniem wyrobi swoje własne metody pracy.

Przedewszystkiem wychowawca - nauczyciel powinien zaznajomić uczniów z temi warunkami, które zwiększają wydajność pracy. Mam tu na myśli warunki fizyczne i psychologiczne, organizację miejsca pracy i samej pracy, albowiem to posiada wielkie znaczenie wychowawcze.

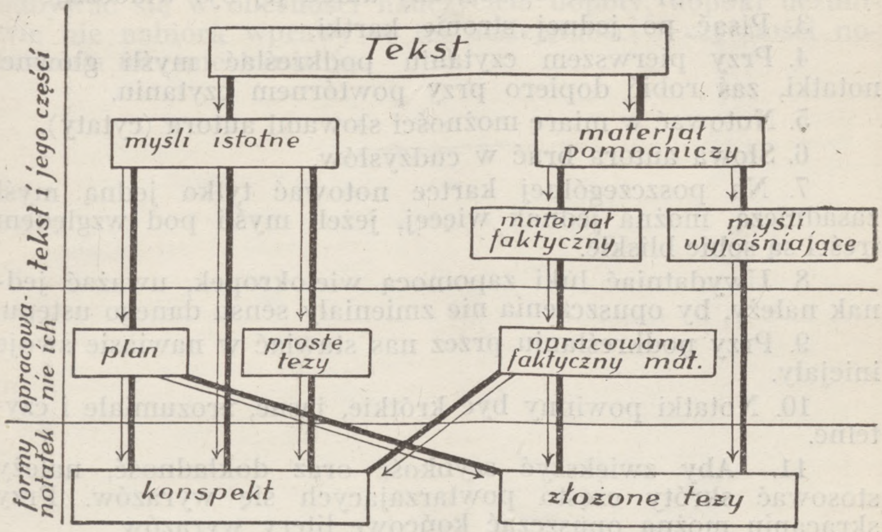
Pierwszym elementarnym momentem zetknięcia się z książką powinno być odczytanie tytułowej karty, przedmowy i spisu rzeczy. Konieczności tego chyba nie potrzeba udowadniać.

Drugim momentem — pobieżne przeglądanie najbardziej interesujących i ciekawych myśli, spraw, zagadnień.

Trzecim — uważne i staranne czytanie i podkreślanie ołówkiem potrzebnego uczniowi do opracowania tekstu. Przy czytaniu często spotykamy się z pewnemi trudnościami, polegającemi na niezrozumieniu przez czytającego niektórych wyrazów. Pomijać ich nie należy, trzeba spróbować „pokonać“ je; o ile zaś nie uda się, należy te wyrazy notować, aby później znaleźć ich znaczenie w słownikach. Tu można zalecić młodzieży posiadanie własnego słowniczka. Podkreślanie nie może być stosowane bez uprzednio zdobytej wprawy, nie może być zbyt częste i musi być ujęte w pewien system. Operacji tej może ulegać tylko własna książka. Jeśli zaś wypożyczona, to należy odrazu przystąpić do dalszej pracy. Ta praca może być przedstawiona tak (wykres na str. 236):

Jak widzimy z tego wykresu, trzeba nauczyć młodzież wyodrębniać w tekście jego części: myśli istotne i materjał pomocniczy, który składa się z materjału faktycznego i myśli wyjaśniających. Umiejętność wydzielania myśli istotnych jest konieczna, bo w ten sposób sprawdzimy rozumienie treści, łatwiej przyswoimy ją sobie i zapamiętamy, wreszcie myśli istotne są podstawą dla wszystkich form zgęszczenia treści pojęciowej książki.

Następnie wydzielone części tekstu trzeba opracować w formie planu, albo prostych tez; opracowuje się także materjał faktyczny. Opracowane części tekstu należy zanotować w formie streszczenia (konspektu) albo złożonych tez. Konspekt

trzeba czasem układać równolegle z planem i tezami albo z planem i faktycznym materjałem. Uczniom trzeba podać orjentacyjną tablicę ze wskazaniem, w jakich wypadkach powinna być zastosowana odpowiednia forma notowania. Ta forma zależy od charakteru przerabianego materjału:

TABLICA:

Prosty czy złożony materjał	Rozmiar materjału	Czy jest ważny faktyczny materjał	Forma notowania
1. prosty	duży	niema	plan
2. złożony	mały	niema	tezy
3. złożony	duży	niema	Konspekt, plan i tezy
4. prosty	duży	jest	Konspekt, plan i materjał faktyczny
5. złożony	duży	jest	Konspekt, plan, tezy i materjał faktyczny
6. złożony	mały	jest	Konspekt, tezy i materjał faktyczny

Nauczyciel powinien podać uczniom następujące wskazówki, jak należy robić notatki:

1. Notatki trzeba pisać na osobnych kartkach jednakowego formatu.

2. Tak wypełniać kartkę, aby układ jej był widoczny.

3. Pisać po jednej stronie kartki.

4. Przy pierwszem czytaniu podkreślać myśli główne, notatki, zaś robić dopiero przy powtórnem czytaniu.

5. Notować w miarę możności słowami autora (cytaty).

6. Słowa autora brać w cudzysłów.

7. Na poszczególnej kartce notować tylko jedną myśl zasadniczą, można jednak więcej, jeżeli myśli pod względem treści są sobie bliskie.

8. Uwydatniać luki zapomocą wielokropek, uważać jednak należy, by opuszczenia nie zmieniały sensu danego ustępu.

9. Przy podkreślaniu przez nas stawiać w nawiasie swoje inicjały.

10. Notatki powinny być krótkie, jasne, zrozumiałe i czytelne.

11. Aby zwiększyć szybkość oraz dokładność, należy stosować skróty często powtarzających się wyrazów. Przy skracaniu można opuszczać końcowe litery wyrazów.

12. Stosować symbole (jak w matematyce i przyrodzie) i schematy.

13. Notatek nie powinno się przepisywać.

Nauczyciel powinien przyzwyczaić uczniów do robienia dobrych notatek już od początku tej pracy, dlatego trzeba wymagać od uczniów kalkowanych odbitek notatek robionych.

Kontrola notatek powinna być ciągła.

Należy ułatwiać uczniom notowanie wykładu czy lekcji, a więc:

1. Zatrzymywać się przy końcu każdego rozdziału, aby pozwolić słuchaczowi uchwycić główne punkty.

2. Nauczyciel powinien streścić każdy rozdział swego przemówienia albo zilustrować go przykładami, z których chociaż jeden musi być szczegółowo przez ucznia zanotowany.

3. Nauczyciel wypisuje na tablicy plan lekcji, uczeń zaś przepisuje punkt za punktem w miarę tego, jak nauczyciel objaśnia lekcję. Uprzednie przepisywanie całego planu jest niepożądane, gdyż zazwyczaj dużo ważnych szczegółów przybywa w czasie rozwijania planu. Uczniowie, robiąc streszczenia, często powtarzają poprostu treść z niewielkiemi zmianami słownemi, dlatego nauczyciel powinien przygotować

uczniów do racjonalnego streszczania. Zaprawiać do tego powinni nietylko nauczyciele języków, ale i innych przedmiotów.

Na końcu musimy jeszcze podkreślić, że nauczanie umiejętnego czytania i techniki notowania powinno być związane z treścią i zagadnieniami poszczególnych przedmiotów i musi odbywać się w obecności nauczyciela dopóty, dopóki uczniowie nie nabiorą wprawy w tej umiejętności i czynności notowania nie zmechanizują.

Pren. rocz. zł 6, półrocz. zł 3. Nr. pojed. 60 gr. Konto P. K. O. Nr. 30.365

Adres Redakcji i Administracji: RÓWNE WOŁYŃSKIE, KURATORJUM

DRUK. J. ŻYDACZEWSKIEGO WE LWOWIE, UL. LEONA SAPIEHY 77 — NR. TELEF. 4-96